

**UCHWAŁA Nr XVII/96/11
RADY MIEJSKIEJ W BARANOWIE SANDOMIERSKIM
z dnia 17 listopada 2011 roku**

**w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony
Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, uchwała się co następuje:

§ 1. Uchwała się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2016, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Baranów Sandomierski.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej

inż. Kazimierz IDZIK

Załącznik do Uchwały XVII/96/11
Rady Miejskiej w Baranowie Sandomierskim
z dnia 17 listopada 2011 roku

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY
W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
NA TERENIE GMINY
BARANÓW SANDOMIERSKI

NA LATA 2011–2016**

Baranów Sandomierski 2011

SPIS TREŚCI:

Wstęp	3
I. Charakterystyka zjawiska przemocy	4
1. 1. Analiza pojęcia przemocy	4
1. 2. Prawo wobec zjawiska przemocy w rodzinie	7
II. Diagnoza zjawiska przemocy w gminie Baranów Sandomierski	9
2. 1. Skala zjawiska przemocy	10
2. 2. Działania podejmowane względem ofiar i sprawców przemocy	12
III. Analiza SWOT	13
IV. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy	14
4. 1. Cele programu	15
4. 2. Realizacja celów programu	18
Zakończenie	20

WSTĘP

Od kilkunastu lat pogłębia się świadomość społeczna dotycząca problemu przemocy w rodzinie. Początkowo problem ten był marginalizowany i przemilczany. Stopniowo jednak zaczęto podejmować różne działania mające na celu łagodzenie skutków społecznych tego zjawiska.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Coraz częściej i mocniej akcentowana jest w społeczeństwie potrzeba zwalczania tego zjawiska. Zastosowanie nowych lecz sprawdzonych już metod pomocy ofiarom i oddziaływań względem sprawców przemocy może przyczynić się do zmiany niekorzystnej sytuacji wielu rodzin. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przybiera ona różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym, zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Najczęściej ofiarami przemocy w rodzinach są kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne. Doświadczający przemocy niechętnie przyznają się do problemów wewnątrzrodzinnych, traktując je jako osobistą porażkę, bądź też wstydlivy temat.

Różne formy przemocy łączą pewne cechy wspólne jak: intencjonalność, podczas aktu przemocy zostaje zachwiana równowaga sił między sprawcą a ofiarą, przemoc narusza prawa i dobra osobiste ofiary, powoduje cierpienie i ból.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją sklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.

Mówiąc o przemocy w rodzinie musimy brać pod uwagę każdy z jej aspektów: psychologiczny, moralny i prawny. Pomoc ofiarom i sprawcom przemocy domowej jest skuteczna wtedy, gdy całościowo obejmuje problem.

1. 1. Analiza pojęcia przemocy

Na potrzeby Programu zjawisko przemocy zdefiniowano na podstawie art. 2 ustawy z 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy. Przemoc w rodzinie to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Wynika z tego, iż cechami charakteryzującymi przemoc jest zamierzone działanie człowieka mające na celu kontrolowanie, podporządkowanie osoby przy zachowaniu

nierównomiernych sił, gdzie sprawca przemocy jest silniejszy od ofiary. Jest to również działanie lub zaniechanie pewnych działań jednej osoby naruszające prawa i dobra osobiste drugiej, narażając zdrowie i życie ofiary. Wywołane w ten sposób szkody mogą być wymierne lub też nie, widoczne lub niedostrzegalne, natychmiastowe albo odroczone w czasie.

Wyróżniamy następujące formy przemocy:

1. Przemoc fizyczna – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej stanu zdrowia lub pozbawienie ją życia.
2. Przemoc seksualna – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności.
3. Przemoc psychiczna – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu, lęku itp.
4. Przemoc ekonomiczna – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.
5. Zaniedbanie – to ciągle niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc w rodzinie uzależniona jest od tego, kto jest ofiarą, a kto sprawcą przemocy. Takie ujęcie problemu przemocy pozwala wyodrębnić dwa typy przemocy, w której pierwszy dzieli przemoc z uwzględnieniem sprawcy jako dorosłej osoby na przemoc wobec małżonka lub dziecka. Z uwzględnieniem zaś sprawców przemocy, którymi są dzieci wyróżniamy przemoc wobec rodziców lub rodzeństwa. Jest też typ przemocy, w którym sprawcami mogą być zarówno dorośli jak i dzieci – to przemoc wobec osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych.

Przemoc domowa nie jest czynem jednorazowy. Zwykle powtarza się według zauważalnej prawidłowości. Stwierdzono cykliczny charakter przemocy, które wyjaśniają w jaki sposób osoby wchodzą w role ofiary, jak powstaje u nich syndrom wyuczonej bezradności oraz dlaczego nie usiłują uciec z tej sytuacji i związku. Cykl przemocy ma trzy niezależne fazy, które zmieniają się w zakresie nasilenia i czasu, zarówno w obrębie jednej rodziny jak i w porównaniu z innymi rodzinami. W pierwszej mamy do czynienia z narastającym napięciem, które stanowi początek cyklu, charakteryzując się wzrostem napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych. W drugiej fazie dochodzi do ostrej przemocy z wybuchem gniewu i wyładowaniem energii. Ostatnim etapem cyklu przemocy jest faza tzw. „miodowego miesiąca”. W tym czasie sprawca okazuje skruchę i żal. Bez specjalistycznej

pomocy faza ta kończy się nawrotem przemocy spowodowanym wzrostem napięcia u sprawcy.

Zjawisko przemocy wiąże się nieodzownie z kryzysem i interwencją kryzysową. Gerald Caplan, amerykański psychiatra, który uznawany jest za jednego z prekursorów interwencji kryzysowej określa kryzys jako sytuację, która powstaje, gdy jakaś osoba na drodze do osiągnięcia ważnych życiowych celów napotka przeszkodę i nie jest w stanie tych przeszkód przezwyciężyć za pomocą dotychczasowych metod rozwiązywania problemów. Autor tej teorii wyróżnił cztery fazy reakcji kryzysowej człowieka:

- I faza – narastające uczucie niepokoju i napięcia, prowadzące do uruchomienia mechanizmów obronnych, pozwalających na osiągnięciu homeostazy,
- II faza – pojawia się dezorganizacja działania i silna potrzeba pomocy; osoba w kryzysie zauważa, że nie jest w stanie sama poradzić sobie z problemem, wzrasta u niej napięcie, ale jednocześnie występuje najsilniejsza podatność na zmianę,
- III faza – w wyniku napięcia następuje mobilizacja wszystkich rezerw,
- IV faza – kryzys kończy się, następuje satysfakcjonujące rozwiązanie, bądź na skutek niepowodzenia zachowanie nieprzystosowawcze, co oznacza utrzymanie homeostazy pozornej, ze zwiększoną podatnością na sytuacje podobne do tej, która wywołała kryzys.

Osoba znajdująca się w kryzysie często nie jest w stanie rozwiązać problemu we własnym zakresie. Najlepsze efekty w pomocy osiąga się wykorzystując cechy charakterystyczne dla II fazy kryzysu gdy występuje silna potrzeba pomocy i podatność na zmianę.

Większość sytuacji kryzysowych człowiek jest w stanie rozwiązać sam, bez pomocy z zewnątrz. Jednak kiedy wszystkie dotychczasowe sposoby radzenia sobie z sytuacją trudną zawodzą, osoba czuje bezradność, niezrozumienie, osamotnienie. Obniża się jej poczucie wartości, wyczerpują się siły psychiczne, jest pełna napięcia, lęku, przerażenia. Brak jej energii do podjęcia jakichkolwiek działań, nie widzi możliwości rozwiązania swoich problemów. Czuje się wyczerpana życiem w ciągłym napięciu emocjonalnym wynikającym z przeżywania sytuacji kryzysowej i nieumiejętności poradzenia sobie z nią. W takich sytuacjach człowiek potrzebuje drugiej osoby, kogoś, kto udzieli wsparcia, akceptacji i pomoże zmierzyć się z negatywnymi skutkami kryzysu.

1. 2. Prawo wobec zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm).

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

„§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

Ujmując przemoc w kontekście łamania praw człowieka, jako ważnego problemu społecznego, zjawisko to znalazło odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych, zalecających podejmowanie wszelkich niezbędnych działań w celu eliminacji przemocy i ochrony ofiar. Należą do nich:

- Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ – deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 20 grudnia 1993 r.,
- Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie eliminacji przemocy domowej wobec kobiet z 22 grudnia 2003 r.,
- Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 7 grudnia 2000 r.,
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ z 20 listopada 1989 r.,
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie eliminacji przemocy wobec kobiet z 26 listopada 2009 r.,
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie przemocy domowej wobec kobiet z 9 maja 2006 r.,
- Program Unii Europejskiej „Zapobieganie i zwalczanie przemocy wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz ochrony ofiar i grup ryzyka – Dephne na lata 2007 – 2013”.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie swoje uwarunkowanie prawne ma przede wszystkim w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późniejszymi zmianami). Inne akty prawne niezbędne do realizacji Programu to:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1882 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),

Dokumentami określającymi zakres koniecznych działań w obrębie życia społecznego mieszkańców gminy Baranów Sandomierski są:

- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Baranów Sandomierski na lata 2011 – 2018,
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Powiatu Tarnobrzskiego na lata 2011 – 2016.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie mają obowiązek realizować organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Podstawą takich obowiązków jest art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy.

Do zadań gminy należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w tym:

1. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
2. prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
4. tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

W ramach zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1. tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,

2. opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Należy również zaakcentować obowiązkowe zadania powiatu w zakresie walki z przemocą w rodzinie do których należy:

1. opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
2. opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych, w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
3. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
4. zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

II. Diagnoza zjawiska przemocy w gminie Baranów Sandomierski

Gmina Baranów Sandomierski jest położona na terenie województwa podkarpackiego. Ogólna jej powierzchnia wynosi 125 km², co stanowi 2% powierzchni całego województwa. W skład gminy wchodzi miasto Baranów Sandomierski oraz 13 sołectw wiejskich. Na dzień 31 grudnia 2010 roku gmina liczyła 12.328 mieszkańców. Gęstość zaludnienia na obszarze gminy to 99 osób, które przypadają na 1 km² powierzchni.

Na obecne warunki życia mieszkańców gminy miała silny wpływ transformacja ustrojowa, która pociągnęła za sobą szereg zmian w życiu społecznym mieszkańców tego regionu. Pojawiło się podobnie jak w całym kraju bezrobocie, które obejmuje 775 osób, co stanowi 10,35% w stosunku do ogólnej populacji mężczyzn i kobiet w wieku aktywności zawodowej (stan na dzień 31.12.2010 r.).

Ponadto zaznacza się wyraźnie problem ubóstwa wśród mieszkańców gminy, bezradność w przystosowaniu się do nowych warunków dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości, wzrasta przestępczość i uzależnienia. Na tle tych zjawisk coraz silniej zaznacza się problem przemocy w rodzinie. Niezależnie z jakiej perspektywy spojrzeć się na ten problem, statystyki są bardzo niepokojące.

Zjawisko przemocy domowej jest poważnym problemem społecznym. Osoby zajmujące się tą problematyką są zgodne co do tego, iż tylko pewna część zdarzeń jest ujawniana. Przyczyny takiego stanu leżą zarówno po stronie psychiki ofiar, społecznego przyzwolenia na niektóre formy przemocy, jak też brak skuteczności działań instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie temu zjawisku.

2. 1. Skala zjawiska przemocy

Według danych polskiego Ministerstwa Sprawiedliwości większość ofiar przemocy w rodzinie to kobiety (w dalszej kolejności małoletni), a przeważająca liczba sprawców to mężczyźni. W 2010 r. 7 168 osób zostało skazanych w pierwszej instancji w sądach rejonowych na podstawie art. 207 Kodeksu karnego. Osoby pokrzywdzone to 6 377 kobiet, 1 656 małoletnich. Dane Policji dotyczące procedury Niebieskiej Karty wskazują, że w 2010 r. zarejestrowano 134 866 ofiar przemocy w rodzinie, w tym 82 102 kobiet, 26 802 małoletnich do lat 13, 13 311 małoletnich w wieku od 13 do 18 lat, 12 651 mężczyzn (<http://bip.ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/statystyki/statystyki-2010/>). Dane te nie oddają jednak skali problemu, odzwierciedlają bowiem jedynie działania policji i sądów. Tymczasem duża liczba przypadków stosowania przemocy w domu nigdy nie zostaje ujawniona ponieważ, na przykład, służby porządkowe nie były wzywane bądź nie wszczęły postępowania.

Dla oszacowania skali zjawiska przemocy w rodzinach w gminie Baranów Sandomierski posłużyły dane Posterunku Policji w Baranowie Sandomierskim i Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim.

Liczba sprawców i osób dotkniętych zjawiskiem przemocy.

DANE DOTYCZĄCE ZJAWISKA PRZEMOCY	2008 ROK	2009 ROK	2010 ROK
Liczba rodzin, w których stwierdzono przemoc	9	13	20
Liczba sprawców przemocy	9	13	20
Łączna liczba ofiar przemocy	30	41	24
w tym:			
- dzieci do lat 13	14	22	1
- dzieci od 13-18 lat	5	5	0
- liczba kobiet	10	14	21
- liczba mężczyzn	1	0	2
- liczba osób w podeszłym wieku	1	1	6

Źródło: dane M-GOPS w Baranowie Sandomierskim

Z każdym rokiem obserwuje się coraz większą liczbę ujawnionych przypadków występowania przemocy w rodzinach. Jest to nadal problem skrywany a osoby pokrzywdzone niechętnie podejmują współpracę w zakresie proponowanych działań dotyczących ukarania sprawców przemocy. Przedstawione dane dotyczące zjawiska przemocy dotyczą przypadków, które objęte zostały postępowaniem w ramach procedury Niebieskiej Karty. Zobowiązuje ona do współdziałania instytucji i jej pracowników w celu pomocy ofiarom przemocy. Efektem tej współpracy powinno stać się odizolowanie sprawców od ofiar przemocy i specjalistyczne ich wsparcie.

Sprawcami przemocy są najczęściej mężczyźni, mężowie, w większości przypadków nadużywający alkoholu. Spośród wszystkich przypadków stwierdzonej przemocy domowej w rodzinach, które miały miejsce w 2010r. jedynie w jednym przypadku kobieta zdecydowała się na zamieszkanie w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Gorzycach. Pozostałe osoby dotknięte przemocą wycofały sprawy z toku wszczętego postępowania. Nadal w rodzinach tych trwa systematyczny monitoring panujących tam warunków, celem wykluczenia sytuacji ponownego wystąpienia przemocy.

Formami przemocy jakie najczęściej stosują sprawcy względem swoich ofiar to: awantury domowe, zastraszanie, używanie obraźliwych przezwisk, wymuszanie określonych zachowań (wyłudzenie pieniędzy na alkohol), zaniedbywanie obowiązku łożenia na utrzymanie rodziny (uzależnienie finansowe ofiary), szarpanie, bicie. W przypadku 15 rodzin zagrożonych przemocą zwłaszcza względem małoletnich dzieci prowadzony jest nadzór kuratora sądowego.

2. 2. Działania podejmowane względem ofiar i sprawców przemocy

Rodziny dotknięte przemocą domową pozostają pod systematycznym nadzorem pracownika socjalnego, policji, pedagogów i nauczycieli szkoły i kuratora. Tutejszy ośrodek oraz Posterunek Policji w Baranowie Sandomierskim z racji obowiązku ustawowych działań względem tej grupy problemów w sposób szczególny zobowiązani są do podejmowania czynności, które mają skutkować wyeliminowaniem przemocy. Placówki oświatowe, którymi są na terenie gminy: przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazjalne podejmują z własnej inicjatywy bądź na wniosek (policji, ośrodka pomocy, kuratora) własne działania obejmujące wgląd w sytuację dziecka zagrożonego przemocą lub będącego ofiarą.

Zakres pomocy socjalnej Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim obejmuje:

- indywidualny bądź telefoniczny kontakt z osobami potrzebującymi pomocy,
- udzielania wszechstronnej informacji o możliwości uzyskania pomocy,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych bytowych,
- pomoc w uzyskaniu alimentów lub innych świadczeń pomocowych,
- pomocy w formułowaniu pism urzędowych do sądu lub policji, dotyczące m. in. pozwu o rozwód lub separację, uzyskania rozdzielenia majątkowej,
- rozmowy motywujące do leczenia z osobami uzależnionymi.

Z uwagi na fakt, iż osoby dotknięte przemocą wymagają wszechstronnej pomocy, bardzo istotna jest ścisła współpraca oraz przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami zajmującymi się pomaganiem ofiarom i sprawcom przemocy domowej. Oprócz interwencji policji pomocni są także pracownicy socjalni, współpracujący w systemie „Niebieskich Kart” oraz lekarze, nauczyciele, pracownicy Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej jak również Prokuratura i Sąd Rejonowy.

W ramach swoich kompetencji Ośrodek:

- przeprowadza wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji rodziny lub osoby,
- przygotowuje wszechstronny plan pomocy,
- monitoruje efekty podjętych działań,
- pomaga w załatwieniu spraw urzędowych i innych możliwych spraw bytowych,
- udziela szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego,
- udziela informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy,
- w uzasadnionych przypadkach udziela pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych,
- informuje o możliwościach uzyskania pomocy w środowisku lokalnym,
- w razie potrzeby, bądź na życzenie zainteresowanych, zwraca się do policji o podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy, zgodnie z kompetencjami policji,
- w przypadku stwierdzenia, bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa, powiadamia organy ścigania.

Podejmowane dotąd działania względem zjawiska przemocy ze strony różnych instytucji z całą pewnością cechowało zaangażowanie i chęć niesienia pomocy. Zaznaczyć jednak należy, iż w wielu przypadkach szybciej i skuteczniej można byłoby pomóc, gdyby przedstawiciele poszczególnych jednostek na bezpośrednim spotkaniu przedyskutowali własny punkt widzenia danego problemu a następnie wypracowali wspólny front działań.

III. Analiza SWOT

Zasoby gminy Baranów Sandomierski w zakresie realizacji Programu:

1. Zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin.
2. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:
  - Ośrodek Pomocy Społecznej,
  - Posterunek Policji,
  - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
  - placówki oświatowo-wychowawcze,
  - Zakłady Opieki Zdrowotnej,
  - organizacje pozarządowe,

- parafie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Warsztat Terapii Zajęciowej.

Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu:

- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,
- dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych,
- dobra współpraca służb i instytucji na terenie gminy oraz poza nią,
- otwartość i chęć współpracy specjalistów,
- silne więzi rodzinne,
- chęć zmiany i wyjścia z kryzysu.

Zagrożenia w realizacji zadań:

- stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak współpracy rodziny w zakresie przezwycięzania kryzysów,
- problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach,
- ubóstwo,
- brak infrastruktury socjalnej w gminie,
- brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego.

IV. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy

Program Przeciwdziałania Przemocy gminy Baranów Sandomierski ma charakter długofalowy. Działania Programu obejmują lata 2010–2016. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

Celem Programu jest:

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- 2) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 3) zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane przez:

- 1) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- 2) diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie gminy Baranów Sandomierski,
- 3) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie,
- 4) udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- 5) oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

4. 1. Cele programu

CEL 1

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Baranów Sandomierski

Działania:

1. Określenie w drodze uchwały trybu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Podmiot realizujący działanie:

- Rada Miejska Baranowa Sandomierskiego.
2. Powołanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- Burmistrz Miasta i Gminy Baranów Sandomierski.
3. Współpraca w ramach zespołu interdyscyplinarnego:
    - pracownicy socjalni,
    - przedstawiciele oświaty,
    - przedstawiciele policji,
    - kuratorzy sądowi,
    - przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
    - przedstawiciele ochrony zdrowia,
    - przedstawiciele organizacji pozarządowych.
  4. Zakres działań zespołu :
    - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
    - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
    - rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,

- monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
  - dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
  - podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
  - inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,
  - udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.
5. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji i umiejętności w zakresie skutecznych działań względem ofiar przemocy w rodzinie.
6. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy:
- propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy,
  - obalanie mitów na temat przemocy,
  - szkolenia na temat przemocy,
  - prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych,
  - wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
  - organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców,
  - dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków,
  - organizowanie konkursów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.

Podmioty realizujące działanie:

- placówki oświatowo-wychowawcze,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny.

CEL 2

Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania:

1. Izolowanie sprawców od ofiar.
2. Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.

3. Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc.
4. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu o obowiązek podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu,
5. Systematyczne podnoszenie kwalifikacji i umiejętności w zakresie skutecznych działań względem sprawców przemocy.

CEL 3

Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Działania:

1. Utworzenie punktu informacyjnego:

- udzielanie informacji dotyczącej bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
- udzielanie informacji na temat pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
- udzielanie informacji na temat praw osób będących ofiarami przemocy,
- udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych,
- systematyczne podnoszenie kwalifikacji i umiejętności w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie telefonu zaufania „Niebieska Linia”, „Pomarańczowa Linia”.

Podmiot realizujący działanie:

- Ośrodek Pomocy Społecznej.

2. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- Posterunek Policji,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele ochrony zdrowia.

3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Podmioty realizujące działanie:

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Posterunek Policji,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny.

4.2. Realizacja celów programu

Obszar działań

Cele działań i przewidywane efekty realizacji odnoszą się do następujących obszarów:

- profilaktyka – promowanie wartości rodzinnych, rozwijanie umiejętności interpersonalnych,
- edukacja – przekazywanie wiedzy na temat zjawiska przemocy, jego skutków, informowanie o możliwych formach pomocy,
- interwencja – przerwanie przemocy, ochrona ofiar, izolacja i oddziaływanie na sprawców,
- wspieranie – przeciwdziałanie poczuciu osamotnienia i bezradności u ofiar przemocy, uświadomienie im praw i możliwości rozwiązania problemu poprzez pomoc psychologiczną, prawną i socjalną.

Odbiorcy Programu

Odbiorcami Programu będą:

1. ofiary przemocy w rodzinie (dzieci, współmałżonkowie lub partnerzy w związkach nieformalnych, rodzice, osoby niepełnosprawne i osoby starsze),
2. sprawcy przemocy w rodzinie,
3. świadkowie przemocy,
4. mieszkańcy gminy Baranów Sandomierski.

Przewidywane efekty realizacji Programu

Realizacja celów Programu zakłada:

- 1) zmiana postaw społecznych poprzez uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie,
- 2) promowanie modelu rodziny wolnego od przemocy,
- 3) edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie,

- 4) odpowiednie przygotowanie osób pomagających ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie,
- 5) spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie,
- 6) usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą,
- 7) niwelowanie skutków przemocy w rodzinie,
- 8) działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy,
- 9) podniesienie poziomu wiedzy dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie.

Monitorowanie

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Ośrodka Pomocy Społecznej.

Sprawozdawczość

Ośrodek Pomocy Społecznej w Baranowie Sandomierskim do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Baranów Sandomierski, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Zakończenie

Działania podejmowane względem problemów przemocy w rodzinie będą realizowane zgodnie ze strategią niniejszego Programu. Opracowany w ten sposób plan działania będzie przebiegał na wielu płaszczyznach we wszystkich instytucjach i organizacjach zobligowanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy, ograniczenia zjawiska i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych. W dalszej perspektywie można założyć, iż realizacja Programu z jego korzystnymi efektami doprowadzi również do poprawy szeroko rozumianej kondycji społeczno-ekonomicznej rodzin w gminie Baranów Sandomierski.

